

Évközi 15. vasárnap

Kol 1,15–20

„Benne teremtett mindent”

¹⁵Ő a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elsősülötte. ¹⁶Mert benne teremtett mindent a mennyben és a földön: a láthatókat és a láthatatlanokat, a trónusokat, uralmakat, fejedelemségeket és hatalmasságokat. Mindent általa és érte teremtetett. ¹⁷Ő előbb van mindennél, és minden benne áll fenn. ¹⁸Ő a testnek, az Egyháznak a feje. Ő a kezdet, az elsősülött a halottak közül, hogy övé legyen az elsőség mindenben. ¹⁹Úgy tetszett (az Atyának), hogy benne lakjék az egész teljesség, ²⁰s hogy általa békítsen ki magával mindent a földön és a mennyben, minthogy Ő a kereszten vérével békességet szerzett.

Pál egy őskeresztény liturgiából ismert himnuszt integrál a kolosszei levélbe, amit feltehetően a címzettek is ismertek. Célja, hogy a szinkretizmus felé hajló kolosszei híveket meggyőzze Krisztus mindenek feletti jelentőségéről. Ilyen himnikus betétet találunk még a filippi (2,6–11), valamint a Timóteusnak írt első levélben (3,16) és Szent Péter első levélben (2,22–25) is. Ezek a költői szövegek rokonságot mutatnak a Kumránból ismert dicsőítő zsoltárokkal, a Hodayothtal (1QH), illetve a János evangélium bevezető himnuszával is, amit közismerten János-prológnak nevezünk. Az ősegyház liturgikus szövegeinek gyökereit megtaláljuk a hellenista zsinagógák imádságaiban, amelyekkel a teremtő Isten dicsőítik. Ezeket a himnuszkat írta át a keresztény közösség, legtöbb helyen kihasználva azt, hogy Jahvét a hellenizmusban „Úr”-nak nevezték. A keresztény hitvallásokban összekapcsolták ezt a szót a feltámadt Krisztussal, pl. „Jézus Krisztus az Úr!” – így a himnuszkokat jól tudták hasznosítani a keresztény liturgiában is, és sajátos nyelvvezetük miatt magukénak érezték a hellenista zsinagógát látogató zsidókeresztények is. A himnuszkokban a názáreti mester már nem egyszerű jámbor rabbiként tűnik fel; tanítását és megváltó halálát beillesztették a teremtés rendjébe, és üdvtörténeti jelentőséget tulajdonítottak neki. Ez a himnusz beszédesen jelzi, hogy Jézus személye az ősegyház híveinek szemében milyen magas tiszteletnek örvendett. Egyrészt istenségét hangsúlyozták az istenképiség tanának bevezetésével (15. v.), másrészt a hitben újjászületett ember prototípusának tartották, akinek élete és világszemlélete minden hívő számára követendő példa. A 16. versben találhatjuk meg azt az érvendszert, ami miatt Pál a szinkretizmusra hajló híveknek idézi

ezt a himnuszt. Hiszen Jézus istenképiségének hangsúlyozásával a teljes kozmikus világot az ő hatalma alá tudja rendelni. Ha netán a kusza angyaltan vagy a démonhit térítette volna el a híveket Jézus megváltásának helyes értelmezésétől, ez a kép segít helyretenni az angyal- és a démonvilágot, Jézushoz viszonyítva. Sőt Pál a feltámadásának tényét is a hívek számára következménnyel járó megváltó tettként tudja szemléltetni. Figyelemreméltó azonban, hogy a himnusz Jézus Krisztus minden üdvtörténeti tettet úgy mutatja be, mint amit az Atya művel általa: Jézus műve szoros kapcsolatban van az Atyával (19. v.). Mindebben a hangsúlyban felfedezhetjük azt a kísérletet, hogy az isteni színben feltűnő Megváltó magasztalását semmiképpen nem akarják a teremtő Isten rovására írni. Az őskeresztény egyházban Jézus Krisztus és az Atya egységét hangsúlyozták anélkül, hogy a két isteni személy tanát bővebben kifejtették volna. De kétségtelen, hogy a látható képmás – akinek tetteit, ahogyan az evangéliumi hagyományból ismerjük, folyton elismélték és értelmezték – nagyobb hatást gyakorolt a keresztény házakban összejött különböző nemzetiségű hívekre, mint a láthatatlan Isten. Erre a Krisztus-teológiára épül a híveket új életstílusra biztató Krisztusban való újjászületés tana és az új ember és az új teremtés tana is.

A levél írója azt nem fejti ki, hogy Kolosszéban milyen tévtanítás tűnt fel, így csak az érvelésből tudunk következtetni arra, hogy talán az el-túlzott démonológiai tanítással állhatott kapcsolatban ez a szinkretista vallási eretnokség. Mivel az angyaltan az angyalok teremtését a világ teremtésének idejére teszi, Krisztus elsőbbségének hangsúlyozása miatt szükséges Jézus Krisztusnak a teremtés idejénél korábbi teremtésének idejét és a földre való születésének időpontját szétválasztani. Ez a szétválasztás vezet az ún. preegzisztencia-tanhoz, amely Jézus isteni mivoltának állításához feltétlenül szükséges. Jézus istenségének tana és az Atyával való kapcsolata tehát olyan gondolati közegben merül fel először, amelyben a gondolati sémák bizonyos elemeit az első századi zsidó vallásfilozófia vitaanyagából kölcsönözték. Ebben a filozófiában az Isten és a tökéletesség szorosan egybekapcsolódott. Ezért világos volt, hogy a keresztségben a Krisztusba való belekeresztelkedés vagy a képmáshoz való hasonulás egyben az emberi tökéletesség irányában tett lépés is.